

Oponentský posudok na diplomovú prácu Bc. Martina Charváta *Claude Simon. Úvod a interpretace*

Zámerom predkladanej diplomovej práce Bc. Martina Charváta je „predložiť koherentní pohľad na Simonovu poetiku“ (s. 3). Autor sa pokúša predstaviť poetiku Clauda Simona predovšetkým na príklade vlastnej interpretácie románu *Vítr*. Vo svojej interpretácii, ktorú opakovane nazýva filozofickou (s. 3, s. 5, s. 27, s. 32, s. 123 ai.), sa výrazne inšpiruje koncepciu *rizomu* Gillesa Deleuza. V diplomovej práci pokladá *rizomatické* čítanie Simonových spisov za adekvátny prístup k Simonovej poetike.

Diplomová práca Bc. Charváta je uvedená výkladom zásad ‚nového‘ románu, ktoré autor kladie do kontrastu k existencialistickému chápaniu literatúry. Druhá kapitola je venovaná predstaveniu Clauda Simona ako spisovateľa. Tretia kapitola predstavuje autorovu charakteristiku Simonovej poetiky a návrh chápať Deleuzovu filozofiu ako interpretačné východisko. Štvrtá kapitola zoznamuje čitateľa s autorovou "filozofickou" interpretáciou Simonovho románu *Vítr*. Piata kapitola, inšpirovaná Deleuzeovou koncepciou *záhybu*, sa pokúša mapovať barokové motívy v Simonovej poetike. Šiesta kapitola, inšpirovaná Deleuzeovou koncepciou *imanencie*, pojednáva o spochybnení transcencie v Simonovej poetike. Siedma kapitola, inšpirovaná Deleuzeovou koncepciou *deteritorializácie*, venuje pozornosť významu udalosti v Simonovej poetike. Osmá kapitola, inšpirovaná Deleuzeovou koncepciou rizomatickej telesnosti, sa pokúša odhaliť v Simonovej poetike strojovosť túžby. V poslednej kapitole autor dospieva k záveru svojej úvahy, kde sa snaží reflektovať motív smrti v Simonovej poetike z pozície Deleuzeovej koncepcie *imanencie*. Autor sa tu zároveň pokúša stručne zhrnúť dôvody, pre ktoré sa vo svojej interpretácii inšpiroval práve Deleuzeom.

Na prvý pohľad je sympatické, že autor prejavuje o problematiku Simonovej poetiky veľký osobný záujem. Rovnako veľký osobný záujem je zrejmý z autorovho nadšenia pre Deleuzeovu filozofiu. V tejto súvislosti kladne hodnotím fakt, že autora jeho osobné zaujatie priviedlo k preštudovaniu rozsiahleho množstva odbornej literatúry. Pozoruhodná je i náročnosť zvolenej témy a odvaha, s akou sa autor do jej spracovania púšťa.

V diplomovej práci Bc. Charváta sa však vyskytujú i závažné nedostatky, ktoré jej kvalitu znižujú. Prvý z nich vidím v tom, že predkladaná diplomová práca postráda jasne formulovaný odborný teoretický problém a s ním súvisiacu pracovnú hypotézu, ktorú by sa mal autor pokúsiť vo svojej diplomovej práci overiť, argumentačne zdôvodniť a obhájiť. Z tohto hľadiska zmienená práca nedosahuje štandardy magisterskej diplomovej práce.

Okrem toho je diplomová práca Bc. Charváta odborne delokalizovaná, preto nie je bez výhrad obhájiteľná v odbore Elektronická kultúra a sémiotika. Nakoľko EKS nie je romanistika, voľba názvu i obsahu danej diplomovej práce pôsobí dojmom, že si autor zmyšľal vedný obor. V tejto súvislosti žiadam autora o vysvetlenie dôvodu, pre ktorý je centrálnou témou jeho diplomovej práce poetika spisovateľa Clauda Simona a nie problém interpretácie: Prečo autor vo svojej práci nepoužil poetiku Clauda Simona len ako príklad, na ktorom by rozpracoval vlastné "filozofické" riešenie problému interpretácie?

Ďalším problémom predkladanej diplomovej práce je snaha autora aplikovať myšlienky Gillesa Deleuza na dielo Clauda Simona bez kritického zváženia tejto možnosti. V dôsledku nedostatku metodologickej opatrnosti a argumentačnej precíznosti si Bc. Charvát často protirečí. Veľmi dobre to vidno napríklad na s. 27, kde autor tvrdí: "Nerad bych však vedl analýzu s ohledem na jeden jediný bod, který vše ostatní zakládá." Hneď o dve vety ďalej na tej istej strane však už uvádza, že "Z těchto důvodů se přikláním k filosofii Gillesa Deleuze, která je fundamentem mého uvažování o poetice Claude Simona." Nechce teda vo svojej analýze vychádzať z nejakého základu, súčasne však pokladá Deleuzeovu filozofiu za základ, z ktorého chce vychádzať.

Bc. Charvát sa vo svojej diplomovej práci opakovane dopúšťa kontradikcií tohto typu. Vysvetlenie tohto jeho problému vidím v tom, že Gilles Deleuze nie je stúpencom interpretácie (Deleuze dokonca v knihe *Tisíc plošín* kritizuje interpretáciu za to, že spôsobuje chorobu významu, ktorú sarkasticky nazýva *interpretosis*), a už vôbec nie "ucelenej", komplexnej interpretácie, schopnej obsiahnuť skúmaný predmet v jeho úplnosti. Bc. Charvát sa však práve o toto snaží (na s. 120, ai): Deleuzeove myšlienky používa za účelom interpretácie Simona, a to dokonca na základe konštatovania podobnosti koncepcií Deleuza a Simona ("Jedná se o obdobný způsob (...)", s. 123; "Myslím, že dílo Claude Simona „funguje“ na podobné bázi." s. 32). Tým sa chytá do metodologickej pasce: Deleuza zrádza svojou vlastnou interpretáciou, v ktorej sa Deleuzeom deklaratívne inšpiruje.

Bc. Charvát toto svoje kontroverzné interpretačné počínanie v diplomovej práci nepriznáva, ani ho nijak nerieši. Pravdepodobne preto, že si ho neuvedomuje. Autor nekriticky prijíma Deleuza za svojho ideového

vodcu (doslova chce myslieť "po vzoru Deleuze" s. 32) bez toho, aby si kládol otázky o vnútorných limitoch metodológie inšpirovanej Deleuzeovou rizomatikou. Deleuzeova valorizácia *imanencie*, náhodnosti a povrchnosti nie je totiž celkom kompatibilná s požiadavkami kladenými na magisterskú diplomovú prácu. Keďže tento fakt autor nevezal do úvahy, nedarí sa mu vymaniť sa z protirečení: očakáva pozitívne hodnotenie od metafyzicky založenej diplomovej komisie, hodnotiacej jeho diplomovú prácu, snažiacu sa metafyziku diskvalifikovať. Škoda, že autor meta-úvahu tohto typu do svojej metodológie nezakomponoval, mohol si tým ušetriť zmienené protirečenia.

Tretí problematický bod vidím v tom, že v rozpore s autorovým tvrdením jeho práca nie je tvorivou filozofickou úvahou. Pokiaľ totiž odhliadneme od výkladu problematiky *imanencie*, ktorú si požičiava od Gillesa Deleuzea, autor neformuluje žiadny vlastný filozofický problém, ktorý by sa pokúšal v práci vyriešiť. V závere svojej diplomovej práce síce píše, že jeho práca nie je len púhou aplikáciou Deleuzeovej rizomatiky, nie je však jasné, čo nového nám autor k tejto problematike povedal. Fakt, že Bc. Charvát kopíruje Deleuzeove myšlienky (uvažuje "po vzoru Deleuze" s. 32), ktoré sa pokúša pripodobniť Simonovmu dielu, ešte neznamená, že je jeho diplomová práca tvorivou filozofickou úvahou. Takou by sa mohla stať napr. vtedy, keby autor chápal Simonovu poetiku len ako príklad pre rozvinutie vlastnej úvahy o využiteľnosti Deleuzeovej rizomatiky pre potreby filozofického skúmania problému interpretácie.

Okrem toho, že autor v práci nerieši interpretáciu ako elementárnu filozofickú otázku svojej práce, a že nepracuje dôsledne s Deleuzeovou koncepciou, má problémy i s chápaním ďalších filozofických koncepcií, ktoré v práci hojne zmieňuje. Mám na mysli predovšetkým jeho redundantné použitie Jacquesa Derridy na s. 36, ktoré asi nemá iný význam ako rétorický. Autor si totiž v súvislosti s dekonštrukciou kladie otázky, ktoré sú celkom samoučelné, pretože na ne nehľadá vlastné odpovede. Rovnako problematická je i autorova snaha pripájať k Deleuzeovi rôzne heterogénne filozofické koncepcie, napr. Aristotelovu, Simmelovu, Hegelovu alebo Descartesovu. Tieto prepojenia pôsobia dosť divokým dojmom nielen preto, lebo to nie sú Deleuzeove vlastné referencie, ale hlavne preto, lebo autor nevenuje dostatočnú pozornosť ich konfrontácii s Deleuzeom a ponecháva ich v podobe náhodných epizód bez ďalšieho myšlienkového presahu. Nie je mi jasné napr. to, prečo sa v prípade tematizácie pamäti na s. 62 autor odvoláva na Aristotela a nie na Bergsona, čo by bolo vzhľadom na autorovu inšpiráciu Deleuzeovou filozofiou omnoho lepšie pochopiteľné.

Predkladaná diplomová práca Bc. Charváta je poznačená i niekoľkými formálnymi a štylistickými nedostatkami. Príkladom tých štylistických môžu byť autorove nešikovné, málo zrozumiteľné formulácie typu "Na tyto otázky lze odpověď (zdánlivě) jednoduše: ano i ne." (s. 6) Za závažnejšie považujem formálne problémy práce, predovšetkým to, že si autor privlastňuje myšlienky iných autorov a uvádza ich ako svoje vlastné (na s. 58 autor píše, že "Montès se vrací jako spravedlnost. Jako spravedlnost, která je na příchodu.", pričom neuvádza Derridovo autorstvo myšlienky obsiahnutej v druhej zmienenej vete). Okrem toho autor necháva v texte veľké množstvo preklepov a chýbajúcich slov. Niekedy neuvádza svoje bibliografické zdroje (napr. na s. 48 neuviedol zdroj svojej parafrázy Reného Descartesa; na s. 50 neuvádza zdroj citácie atd.). Autor nevie správne používať kurzívu (ktorou má označovať len pojmy a názvy diel, nie citácie) a má potiaže s grafickou úpravou textu (kapitoly nie vždy začínajú na začiatku strany). Pozitívne hodnotím fakt, že cituje v súlade s normou.

Z vyššie uvedených dôvodov pokladám diplomovú prácu Bc. Charváta za formálne i obsahovo menej zdatnú. Okrem netrepezlivého redakčného spracovania textu predkladaná diplomová práca trpí rétorickou afirmatívnosťou, metodologickou nedôslednosťou a nedostatkom dôkladnosti v argumenácii, vedúcej autora k viacerým protirečeniam.

Tieto závažné nedostatky bijú do očí tým viac, že autor píše o svojich "filozofických" ambíciách značne domýšľavým spôsobom. Napríklad na s. 7 píše o absencii českej filozofickej reflexie venovanej tvorbe Clauda Simona a svoje konštatovanie neváha neskromne komentovať slovami: "Rád bych svou práci tuto mezeru zaplnil."

Diplomovú prácu Bc. Charváta navrhujem prijať k obhajobe. Navrhujem predbežné hodnotenie známku "2".

Mgr. Michaela Fišerová, PhD.
EKS, FHS UK, Praha

V Prahe, dňa 24. 8. 2013